

کارشناس مسائل قفقاز: ترکیه از ضعف دیپلماسی ایران سود می برد

ایران در مواجهه با تحولات اخیر در منطقه بیش از هرچیز از ضعف دیپلماسی رنج می برد

well/خبرگزاری آران

خبرگزاری آران/ سرویس قفقاز

دکتر بهرام امیراحمدیان، استاد دانشگاه و کارشناس مسائل قفقاز در گفتاری برای دیپلماسی ایرانی به تحولات کنونی خاورمیانه و نقش ترکیه می پردازد و معتقد است ایران در مواجهه با تحولات اخیر در منطقه بیش از هرچیز از ضعف دیپلماسی رنج می برد. کارشناسان و دیپلمات های برجسته باید به این مسئله وارد شوند. چنانچه ترکیه چنین سیاستی را دنبال می کند.

هفته گذشته شاهد برگزاری همزمان نشست گروه تماس لیبی و نشست مخالفان بشار اسد در ترکیه بودیم. این نشست ها نشان می دهد که در حال حاضر ترکیه در مناسبات بین المللی دارای ظرفیت های زیادی شده است و فرصت هایی که ایجاد شده استفاده می کند. اما راز موفقیت ترکیه چیست؟ ترکیه بر اساس سیاست خارجی خود که مبنای آن را داوود اوغلو، وزیر خارجه این کشور تنظیم کرده بیشتر به کشورها و مناطق پیرامونی توجه می کند و برای رساندن تنش ها به حد صفر با این کشورها و مدیریت کردن بحران ها تلاش می کند.

ترکیه در همه کشورها و مناطق پیرامونی خود حضور دارد و به ایفای نقش می پردازد. ترکیه خواهان این است که مسائل و مشکلاتی که در پیرامون خود وجود دارد را به حداقل برساند. این اقدام ترکیه به این دلیل است که ترکیه می داند این مشکلات کشورهای همسایه ترکیه را نیز تحت تاثیر قرار می دهد. یکی از این تاثیرات از نظر روابط اقتصادی است. چرا که اگر همسایگانی داشته باشد که دچار تنش باشد، طبیعتا سطح مبادلات تجاری ترکیه نیز کاهش پیدا می کند. از این نظر ترکیه هم در موضوع ایران، هم در بحران لیبی و هم در مسئله سوریه وارد شده و به ایفای نقش می پردازد. به عنوان مثال ترکیه پرونده هسته ای ایران را به خود مربوط می داند چرا که ایران در همسایگی ترکیه است و هر نوع تنش که در روابط ایران با دیگر کشورها خصوصا کشورهای تاثیر گذار جهان ایجاد شود ترکیه هم صدمه خواهد دید.

به نظر من ترکیه سیاست مداران هوشمندی دارد که از این شرایط بهره می برند و با وجودی که این کشور منابع انرژی ندارد در حال تبدیل به یکی از مسیر های ترانزیت سوخت است و می خواهد هاب منطقه شود. ترکیه توسعه اقتصادی خوبی پیدا کرده و از این رو می تواند در این راستا برنامه ریزی کند. یکی از دلایل این موضوع نیز این است که تمام کشورهای پیرامون ترکیه با مشکلات مواجه هستند. ایران تحت تحریم جامعه جهانی قرار دارد، سوریه نیز دچار بحران های متعدد شده است. منطقه قفقاز اعم از گرجستان و ارمنستان دچار بحران هستند. یونان با بحران اقتصادی دست و پنجه نرم می کند. عراق نیز همچنان گرفتار بحران است. بنابراین ترکیه تنهاجایی است که در این منطقه آرامش دارد.

به این دلیل ترکیه در مسئله سوریه ورود پیدا کرده است. سوریه کشور همسایه ترکیه است و با ایجاد بحران در این کشور تعداد زیادی از مردم این کشور به سمت ترکیه حرکت کرده اند و به این کشور پناهنده شده اند. اگر کار دشوار تر شود و بحران بالا بگیرد مرز طولانی ترکیه و سوریه می تواند برای ترکیه مشکلاتی ایجاد کند.

ترکیه در مورد سوریه بیشتر جانب مخالفان را می گیرد. علت این امر این است که حزب بعث که رهبری آن بر عهده بشار اسد است و سیستم حکومتی سوریه ساختار دموکراتیکی ندارد. رهبران این کشور علاقه مند هستند که همانند کشورهای دیگری در خاورمیانه یک سیستم بسته داشته باشد. در سیستم بسته هیئت حاکمه قدرتمند است و این هیئت حاکمه است که تصمیم گیری می کند و مانع از فعالیت بخش خصوصی می شود. کشورهایی که اقتصاد باز دارند مثل ترکیه که با اقتصاد بسته مشکل دارند. در ترکیه بخش خصوصی قدرتمند است و علاقه مند هستند که در سوریه بازار بیشتری داشته باشند. حزب حاکم جلوی این بازارهای بهتر و نفوذ بیشتر را می گیرد و ساختار پلیسی &ndash؛ امنیتی سوریه مانع از باز شدن بازار بر جهان می شود.

از این منظر است که ترکیه از جریانهایی که سیستم را در سوریه باز می کنند حمایت می کند. این مخالفان سوریه هستند که می توانند سیستم را در این کشور باز کنند چون خواستار شرایط بهتر هستند و سیستم های بسته عموما با مشکلات متعددی مواجه هستند. از این رو ترکیه در حمایت از مخالفان سوریه و همچنین در لیبی ورود پیدا کرده است. ترکیه خواهان سرمایه گذاری در این کشورها است و می خواهد بخش خصوصی این کشور بتواند در این کشورها فعال تر شود و نقش بیشتری را بازی کند. بنابراین به نظر می رسد سیاستمداران ترکیه با هوشیاری تمام کار می کنند و این ظرفیت دیپلماسی این کشور است. برخی کشورها خاورمیانه دیپلماسی ضعیفی دارند. در خلا فعالیت دیگر کشورهای قدرتمند خاورمیانه که به دلیل ضعف دیپلماسی نمی توانند چندان موثر باشند ترکیه از ظرفیت های خالی استفاده می کند و بیش از توان و ظرفیت خود می تواند ایفای نقش کند.

این سیاست ترکیه در حمایت از مخالفان بشار اسد در تضاد با سیاست ما قرار می گیرد که دولت سوریه را متحد منطقه ای خود می دانیم. اما به دلیل توان دیپلماتیک و اقتصادی ترکیه ترکیه که مورد اشاره قرار گرفت وضعیت ترکیه به نحوی است که شرکای ترکیه نمی توانند چیزی را به آن کشور تحمیل کنند. به عنوان مثال ایران در شرایطی که تحت تحریم قرار دارد و ترکیه فضای نفس کشیدن برای آن ایجاد می کند، اگر بخواهد در مواجهه با ترکیه رفتاری دیگری داشته باشد و سطح روابط را کم کند، ایران است که ضرر می کند نه ترکیه. چرا که ایران آلترناتیو دیگری ندارد ولی ترکیه جایگزین های زیادی دارد. ترکیه در ساختارهای غربی حضور دارد، عضو ناتو است و روابط خوبی با آمریکا دارد. ما و سوریه فاقد این امکانات هستیم. بنابراین وقتی ترکیه در سیاست خارجی خود از جریان دگراندیشان و مخالفان حکومت سوریه حمایت می کند، در حالی که ما مخالف این اقدام هستیم و معتقدیم بشار اسد که متحد ماست باید بر سر کار بماند، چندان نمی توانیم ترکیه را برای تغییر این سیاست تحت فشار قرار دهیم. البته آنگونه که روند امور نشان می دهد و در مطبوعات نیز این گونه دیده می شود که نظره های کارشناسی این است ما نباید از بشار اسد این گونه بی قید و شرط حمایت کنیم، چرا که موجب تخریب چهره ما می شود. مخالفین سوریه در هفته های گذشته پرچم ایران را به آتش کشیدند. این دقیقا شبیه آن چیزی است که در افغانستان رخ داد و به نمایندگی های سیاسی ایران حمله کردند و این ناشی از برخی سیاست های غلط است.

به نظر می رسد ایران در مواجهه با تحولات اخیر در منطقه بیش از هرچیز از ضعف دیپلماسی رنج می برد. کارشناسان و دیپلمات های برجسته باید به این مسئله وارد شوند و موضوع را برای مقامات کشورمان روشن کنند. این که ما این جنبش ها را یک جنبش صرفا اسلامی بدانیم چندان از صحت برخوردار نیست. دیده می شود که در تمام این کشورها در نماز جمعه تظاهرات می کنند. نماز جمعه در کشورهای اهل تسنن به نحوی است که اکثریت مردم شرکت می کنند. این به این مفهوم است که این کشورها اسلامی هستند. نیازی به این ندارند که مطالبات اسلامی دنبال کنند. آنچه آنها دنبال می کنند و خواهان آن هستند دموکراسی است. کسانی که مدعی هستند که این جنبش ها، صرفا مطالبات اسلامی دارند و خواهان تشکیل حکومت اسلامی هستند تحلیل درستی ندارند. ما بایستی این واقعیت را درک کنیم که لازم است نگاهی دیگرگونه به این تحولات داشته باشیم. چنانچه ترکیه چنین سیاستی را دنبال می کند. در میان آشوب و بلوا و بحران ترکیه منافع خود را پیگیری می کند. ما هم این ظرفیت را داریم، اگر دوستان ما در وزارت خارجه دیپلماسی قوی را در پیش بگیرند. ما در حالی که می توانیم از این تحولات استفاده جدی کنیم چشممان را بر وقایع بسته ایم و تصور می کنیم که این جنبش ها در راستای منافع ما حرکت می کنند. در صورتی که به جز بحرین تمام جریانات کنونی به سمت ایران نیست و به هیچ وجه این گونه نیست که از ایران الگو بگیرند.

پایان پیام.